

Знову нелегкий час в Україні...

Разом з усією Європою наша держава відзначила День пам'яті та примирення.

Меморіальні заходи відбулися в організаціях, установах, навчальних закладах. Вшанував пам'ять полеглих у тій війні також колектив Вінницького національного медичного університету ім. М. Пирогова.

Вперше в історії університету саме в цей день — 8 травня — відбулось покладання квітів до монумента працівникам і студентам, загиблим у Другій світовій війні.

«Пам'ятатимемо про всіх наших випускників і викладачів,

ждалим. Наразі захисники України гідно несуть прапор боротьби супроти тоталітаризму й авторитаризму, відстоюють державний суверенітет і повертають територіальну цілісність нашої Батьківщини. Гідне продовження справи пред-

ватися», — йшлося в анонсі цього зібрання, оприлюдненому очільницею ВНМУ Вікторією Петрушенко.

Студенти, викладачі та працівники закладу вклонились у скорботі біля меморіалу, поклали квіти та хвилиною мовчання вшанували давніх і сучасних борців за волю України та цивільних жертв війни.

— Ми вшановуємо пам'ять наших пращурів — дідів, прадідів, батьків. Але прикро те, що сьогодні ми можемо сказати «...і синів». Нелегкий час в Україні. Другий рік поспіль День пам'яті і примирення ми вшановуємо у період війни. Це війна за волю, за незалежність, війна за нас, за те, щоб ми з вами, наші діти, наші онуки могли дихати нашим повітрям, ходити по нашій землі, зривати наші квіти, милуватися нашими краєвидами, цілувати своїх коханих, народжувати дітей, — зазначила Вікторія Петрушенко. — Ми з вами маємо можливість сьогодні стояти тут, спілкуватись одне з одним, вчити наших дітей, наших студентів, бути поруч зі своїми сім'ями завдяки тому, що там, на передовій, на фронті, є наші з вами сини, брати, племінники, дочки, батьки, чоловіки...

що змагалися на фронтах 1939-1945 рр., протистояли нелюдським тоталітарним режимам нацистів і більшовиків, підтримували український національно-визвольний рух, просто надавали медичну допомогу постра-

ків українськими Силами оборони вимагає збереження історичної пам'яті. Маловідомі факти змагання вінницьких лікарів за Українську Самостійну Соборну Державу в ХХ ст. повинні належним чином пропагу-

Фахівці з реабілітації будуть дуже потрібні

Про систему реабілітації пацієнтів, про важливість такої спеціальності та про плани підготовки фахівців із реабілітації у Вінниці розмовляємо з професором Вадимом Жебелем, завідувачем кафедри внутрішньої медицини медичного факультету №2 Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова, та з доцентом кафедри фізичної і реабілітаційної медицини ВНМУ Ростиславом Кравцем.

Як пояснив професор Вадим Жебеля, реабілітація є однією з галузей охорони здоров'я (поруч із громадським здоров'ям, медициною та фармацією). І ця галузь тісно пов'язана саме з медициною, тому логічно та ефективно буде підготовка фахівців із реабілітації на базі медичного вузу.

Раніше реабілітація розглядалась як один із підрозділів медицини, хоча насправді це більш широке і комплексне поняття, — розповідає професор. — Реабілітація — це відновлення людини після тяжкої травми чи хвороби, і вона передбачає не тільки фізичне відновлення, а й психологічне, а за потреби і професійне та соціальне, також не менш важливим є відновлення мовлення. Існує загальноприйнята біопсихосоціальна модель реабілітації, якої ми повинні дотримуватися, готуючи фахівців з реабілітації в Україні. Наприклад, як лікар, спілкуючись зі спеціалістом з реабілітації, повідомляю, що пацієнт переніс, скажімо, інсульт, і йому треба відновити функціональність та можливість робити якісь тонкі рухи. Далі лікар фізичної та реабілітаційної медицини (ФРМ) розробляє спеціальну програму реабілітації, індивідуальну для пацієнта, і за цією програмою спільно працює велика мультидисциплінарна команда.

Так, у людини, яка перенесла інсульт, є підвищений тиск, отже, нею повинен займатись кардіолог, але ж треба ще й покращити мозкові функції, рухливість, точність рухів, здатність працювати та бути включеним у соціум тощо. Тому має бути запрошений і фізичний терапевт. Також є робота ерготерапевта, який у рамках покращення функцій буде вчити людину заново брати ложку, ручку, писати, говорити, водити автомобіль, а для відновлення здатності спілкуватись працюватиме терапевт мови та мовлення. Запрошується і невропатолог, бо якщо й знизили рівень тиску, команда працює над покращенням функціонування мозку, але постає питання, чи покращується в пацієнта мислення. Якщо ні, то фізичний терапевт розглядає, як це зробити, також ерготерапевт — якими способами покращити мислення, крім застосування медикаментів.

Власне, систему реабілітації я бачу у формі двох інтегрованих поверхів: перший — це безпосередньо мультидисциплінарна команда, і над ним консультативний поверх, тобто лікарі. І лікар ФРМ запрошує для консультацій, якщо потрібно, лікарів суміжних спеціальностей — кардіолога, ревматолога, пульмонолога, педіатра, нейрохірурга, ортопедо-травматолога...

Лікар фізичної реабілітаційної медицини, який має вищу медичну освіту, очолює цю команду, також у ній можуть працювати фізичний терапевт, ерготерапевт, їх асистенти, терапевт мови та мовлення, реабілітаційні медсестри, ортезит-протезист (іноді при інсульті пацієнт з ортезом ходить, а без ортеза чіпляється стопою і не може ходити), — долучається до розмови доцент Ростислав Кравець. — Команда спільно визначає цілі реабілітації, які для кожного пацієнта можуть бути різними. Наприклад, людина не може відновити функції руки, але треба робити елементарну гігієну пахвової ділянки — робляться ортези або ботулінотерапія, щоб можна було руку підняти і провести

гігієнічні процедури... В ідеалі у команді має бути і соціальний працівник, і медичний психолог, інколи терапевт мови й мовлення, якщо йдеться про порушення жування, ковтання і мовлення тощо. Також реабілітація може починатися не після лікування, а паралельно з ним, одразу в перші години, ще у відділенні інтенсивної терапії і реанімації.

Також мої співрозмовники зауважили, що реабілітаційні послуги можуть надаватись не лише в медичних закладах, а й у соціальних, спортивних, педагогічних. Та й фахівців-реабілітологів подекуди готують не лише в медичних вузах. Інша справа, в яких навчальних закладах ця підготовка буде більш ефективною...

Ключовим поняттям системи реабілітації є її біопсихосоціаль-

на модель, тобто ми повинні відновлювати функціональні можливості людини не тільки з точки зору тіла, — продовжує Ростислав Кравець. — Діє система реабілітації в країнах Заходу, до якої ми йдемо вже не перший рік і яка потребувала змін до вітчизняного законодавства — не було закону про реабілітацію, він з'явився кілька років тому, доопрацьовуються стандарти вищої освіти... Ми на кафедрі фізичної та реабілітаційної медицини ВНМУ займаємося навчанням студентів, навчанням лікарів на курсах первинної спеціалізації, також у нас є інтернатура з фізичної та реабілітаційної медицини, закінчивши її, лікар отримує міжнародний сертифікат спеціаліста PRM (Physical Rehabilitation and Medicine).

Однією з важливих клінічних баз для набуття цих знань професор Вадим Жебеля називає Вінницький обласний спеціалізований клінічний центр реабілітації ветеранів війни і радяційного захисту населення (так званий «чорнобильський диспансер»), у якому розташовується очолювана ним кафедра.

білітаційну післяковідну лікарню. Сюди направлялись люди, які тривалий час були на кисневій підтримці. Бувало, у відділенні працювало одночасно понад 40 концентраторів кисню, тому що надходили люди з реанімації. І ми здійснювали реабілітаційні заходи, щоб людей відучити від концентратора, щоб вони могли самі дихати, самі рухатись. Крім того, на базі лікарні незабаром буде відкрито найсучасніший реабілітаційний центр, який створиться на благодійні кошти.

Тобто досвід реабілітаційних заходів у нас є. А в сучасних умовах нашої країни потрібним буде дуже багато спеціалістів з реабілітації. Підготовку їх має на меті запровадження нової спеціальності в нашому університеті, — ділиться планами Вадим Миколайович. — Будемо готувати фахівців першого рівня вищої освіти — бакалаврів. Нова назва цієї спеціальності — «Терапія і реабілітація». І особливо цінним є те, що вони будуть здобувати інформацію щодо організму людини на рівні медика, хоча формально і не будуть медиками. Але будуть вчитися в медуніверситеті й отримувати всю первинну інформацію від високопрофесійних викладачів,

які викладають майбутнім лікарям. Реабілітація потребує цілісного підходу і хорошої базисної освіти. Наш медичний університет може це забезпечити. Тому після проходження ліцензування буде оголошено набір на цю спеціальність. Ще однією перевагою нашого університету буде підготовка зі спеціального напрямку реабілітації дітей, а не тільки дорослих. Також рідкісною навчальною програмою є те, що викладання буде проводитись на базі лікарень, які вже мають досвід надання реабілітаційних послуг, мають реабілітаційні відділення або створюють їх.

Які ще переваги навчання реабілітологів саме в нашому вузі? По-перше, це досвід і традиції (нашому вузу вже 100 років!) та професіонали, які чітко розуміються на медичних аспектах реабілітації. Друге — ми бачимо майбутній розвиток професії, тобто навчання не тільки на бакалаврському, а згодом і на магістерському рівні (бакалавр — це асистент фізичного терапевта-ерготерапевта, наступним кроком буде підготовка магістрів, тобто безпосередньо фізичних терапевтів-ерготерапевтів). Третє — пропонуємо одразу вчити людей більш широко, дати їм медичні знання і практику, адже у нас для цього є клінічні бази і є можливість.

Зараз активно готуємо викладацькі кадри. До викладання, в першу чергу, будуть залучені спеці-

Вадим Жебеля

лісти, які знають і вміють це робити. Це кафедра фізичної і реабілітаційної медицини ВНМУ, яку очолює професор Петро Федорович Колісник, один із провідних в Україні спеціалістів з клінічної вертебрології (лікування хребта). Активно готуються кадри для викладання спеціалізованих дисциплін. Загалом буде задіяно 27 кафедр медуніверситету, які очолюють та на яких працюють провідні фахівці своїх галузей. Будуть надаватися знання не тільки з фізіології, а й кінезіології (вивчає рух організму), біохімії рухової активності.

Коли наша кафедра почала розробляти питання реабілітації, для нас певним взірцем став досвід країн Балтії — Латвії та Литви, — каже доцент Ростислав Кравець. — Були поїздки, дивились, як там це організовано. Вони проходили цей етап років 20 тому. Зараз у них при закінченні магістратури є три субспеціальності — фізична терапія, ерготерапія та терапія мови і мовлення.

Отже, як зазначають науковці

медуніверситету Вадим Жебеля та Ростислав Кравець, можливість готувати реабілітологів у Вінниці є, а зростаюча потреба спонукає активно це робити. Говоримо, зокрема, про те, що після Другої світової війни поранені, в яких були ампутовані ноги та ще й рука або обидві руки, через кілька років, як правило, помирили. Тепер же є можливість рятувати таких людей і навіть повертати їх до активного життя. При цьому постає потреба реабілітації пацієнтів, які користуються сучасними біонічними протезами.

Звичайно, потреба значно зростає у зв'язку з війною, — констатує професор Вадим Жебеля. — У нас є договір, що однією з клінічних баз для підготовки буде військовий госпіталь (Військово-медичний клінічний центр). Але реабілітація — це такий розділ громадського

здоров'я, який не менше потрібен і в мирний час. Тому що понад 40% дорослого населення страждає від підвищеного артеріального тиску, з них лише 20% це відчувають. І про явами підвищеного тиску можуть бути інсульти, інфаркти... З цим ми входили в ситуацію війни, в якій зараз перебуває наша країна. А війна спонукає, щоб ми підготували до її переможного завершення. І ми розуміємо, що в багатьох людей можуть бути важкі поранення та їх наслідки, тому дуже будуть потрібні добре підготовлені спеціалісти з реабілітації.

Що стосується біонічних протезів, то це ж не просто треба їх зробити, а ще й навчити ними користуватись. От ми й будемо готувати спеціалістів, які зможуть цим займатись. У нас це передбачено в освітній програмі для майбутніх бакалаврів — вчитися, як допомогти людям з наслідками поранень.

Ростислав Кравець теж наголошує, що необхідне максимальне включення таких людей у соціум, відновлення активності. Тобто інклюзія — це суть реабілітації. Треба не тільки відновити, скажімо, функцію згинання кінцівки чи ходи на протезі, а щоб ветеран зміг потім працювати, дозволити собі дозвілля, сімейний відпочинок, щоб покращилась якість його життя.

У зв'язку з викликами війни нейрореабілітація та м'язово-скелетна реабілітація стають більш актуальними, адже поширені травми спинного мозку, контузії, черепно-мозкові травми, фантомні болі при ампутаціях, політрауми (спинальна, внутрішніх органів), проблема догляду за ушкодженими тазовими органами, втрата зору та слуху... Але серцево-судинні патології та онкологічні захворювання (основні у структурі смертності населення) теж нікуди не подінуться...

Ішлося також про особистісні фактори у процесі реабілітації та

про важливість мотивації пацієнта і його співпраці з лікарями та реабілітологами. Адже відповідальність покладається і на лікаря, і на мультидисциплінарну команду, і на пацієнта та його близьких. Наприклад, робити вправи, дотримуватись дієти, контролювати жириновий обмін та рівень цукру у своєму організмі, кинути палити — все це у руках пацієнта.

Реабілітація — це нова стратегія охорони здоров'я, — підсумовує професор Вадим Жебеля. — Відносно нова для нашої країни, але не нова для світу. І вона буде впроваджуватись, зокрема, завдяки підготовці спеціалістів у нашому Вінницькому національному медичному університеті ім. М. Пирогова.

Спілкувався Юрій СЕГЕДА

А в планах – бузкова алея

Спільною толокою студенти і викладачі Вінницького медуніверситету робили територію рідного навчального закладу ще чистішою та зеленішою.

Цю весняну акцію ініціював Комітет волонтерства і доброчинності, який діє у складі Ради студентського самоврядування Вінницького національного медичного університету ім. М. Пирогова.

– Весна, нещодавно відзначали День землі, і нашим ректором Вікторією Вікторівною Петрушенко спільно зі студентським самоврядуванням було організовано толоку з прибирання та благоустрою території університету, – розповів голова Комітету волонтерства і доброчинності ВНМУ Михайло Верба. – Така акція відбулася вперше в історії університету. Доєдналися до неї виявили бажання не лише студенти, а й викладачі. Загалом взяли участь близько 150 осіб – і студенти, і ректор та проректори, і декани, професори, викладачі

кафедр... Ми разом прибирали територію університету, пофарбували половину декоративної металеві огорожі. Також висадили на території нові саджанці декоративних кущів і квітів. Адже у нас є план оновити сад нашого університету, і ми вже розпочали це ро-

бити. Висадили перші кущі та дерева, також посадили квіти біля чотирьох монументів, розташованих на території університету.

Як розповів Михайло Верба, частину саджанців учасники університетської толоки принесли з дому, а дещо закупили спільними зусил-

лями. І відтепер простір навколо закладу прикрашатимуть своїм пишним цвітінням, зокрема, кущі гібіскусів та форзицій, фіалки, сальвії, чорнобривці тощо. Також днями студенти-медики планують висадити біля своєї альма-матер бузкову алею – наразі для втілення цієї ідеї розробляється план ландшафтного дизайну...

Звісно, цим не обмежується діяльність Комітету волонтерства і доброчинності ВНМУ та студентського самоврядування загалом.

– Збір добродійних коштів – це одна із гілок нашої діяльності, – продовжує Михайло. – Багато наших студентів та випускників є парамедиками і медиками на фронті. Збираємо їм допомогу на амуніцію та інші речі, та-

кож за рік спільно з ректоратом зібрани на закупівлю двох автомобілів – для нашого викладача та для студента, які працюють медиками на передовій.

Юрій СЕГЕДА

